

THEATER MALPERTUIS SPEELT 'HENDRIK V'

Ergens tussen 1588 en 1600 schreef William Shakespeare, in willekeurige historische volgorde, vier koningsdrama's, die bekend staan als de *Lancaster-tetralogie*, naar het koningshuis dat op de overgang van 14de naar 15de eeuw de Engelse troon bezette.

Het gaat om *Richard II*, het tweedelige *Henry IV*, *Henry V* en het driedelige *Henry VI*. *Henry V* werd, als laatste uit die rij, geschreven omstreeks 1600. Het hoofdpersonage, hier een geëerde en geroemde vorst, is dezelfde prins Hal, de lichtmis die in *Henry IV* zijn papa zulke zorgen baart omdat hij optrekt met schorremorie als Falstaff en konuiten, met wie hij echter te gepasten tijde zal breken. Anders gezegd een geboren en volbloed politicus.

Hendrik V is in sommige opzichten een merkwaardig stuk. Shakespeare had niet veel om op te bouwen, want de enige gedenkwaardige, zij het dubieuze, daad in Hendriks leven was zijn invasie in Frankrijk — je reinste demonstratie van ongemotiveerd imperialisme — en de enigszins onverwachte Engelse overwinning in de beroemde slag bij Azincourt (1415). Een oorlog dus.

Daarbuiten gebeurt er in dit stuk letterlijk niets. De 19de-eeuwse Duitse standaardvertaler van Shakespeare, Schlegel, merkte al op dat dit eerder stof is voor een epos dan voor een drama. De auteur zag zich genoodzaakt tot kunstgrepen: het schetsen van de (a)morele en min of meer psychologische achtergronden van de affaire en het inbrengen van een koor om een en ander verhalenderwijs aan elkaar te breien en te commentariëren. Dat deed hij weliswaar in een gepolij-

ste stijl en een briljante taal. Toch moet hij zich bewust geweest zijn van de zwakke dramastof: zowel aan het begin als aan het eind put het koor zich uit in ekskuses en (valse?) bescheidenheid over dit "schetsmatig en met machteloze pen" verteld verhaal.

Macht

Theater Malpertuis engageerde de Nederlander Ruurd van Wijk, die voor dit gezelschap eerder al *De Afrikaanse Nacht* ('Combat de Nègre et de Chien') van Bernard-Marie Koltès encenseerde, voor de regie van *Hendrik V*. Waarom ging hij daar, ondanks de hiervoor geformuleerde bezwaren, op in?

Van Wijk: "De uitdaging om het toch levend toneel te laten worden. Het feit dat het stuk zichzelf niet speelt maar weerbarstig is. En vooral ook dat het, zonder dat je het expliciet aktualizeert, toch een grote mate van aktualiteit kan hebben. Politiek, de mechanieken van de macht en de machtskategorie die oorlog daarin is bestaan voor en na. En de spanning tussen het verhaal en de teatrale manier waarop het wordt verteld, schept een ironische afstand die een kritische benadering van de stof mogelijk maakt. Voorwaarde om het te doen was uiteraard dat de 43 personages zonder al te veel aan de tekst en vooral aan de essentie van het stuk te raken, teruggebracht konden worden tot zes acteurs. Shakespeare zelf gaf de voorzet met zijn koortekst over het tonen van de oorlog "met vier of vijf kapotte zwaarden". Door rollen te doubleren en samen te smelten bleek het inderdaad te kunnen."

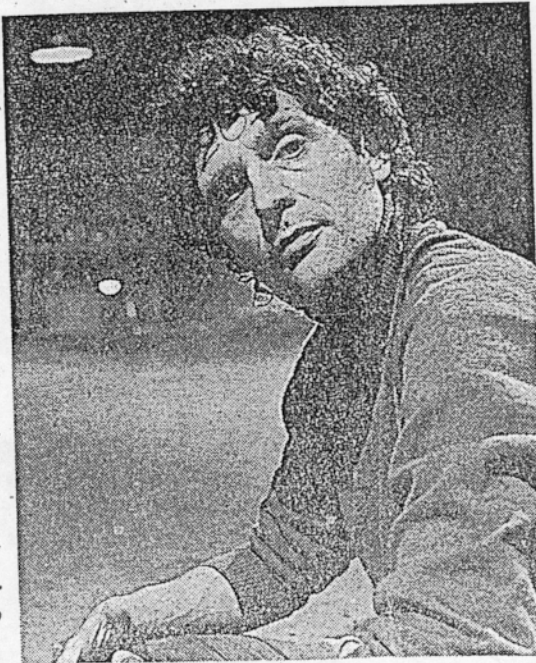
"Het stuk heeft maar één goed onderbouwd personage: Hendrik

V. De rest is eigenlijk omwisselbaar. "U kent mij aan mijn kleding", zegt iemand. Dat verklaart genoeg. Rond de koning zit er in de werkelijkheid van het stuk niets meer dan entourage, bijrollen, figuratie. Dat trek ik door naar de werkelijkheid van het teater en toon zo nog een aspekt van macht. Eén acteur speelt Hendrik, de vier andere alle overige rollen. De enige actrice spreekt de koorteksten, is kritische toeschouster bij het krijgsbedrijf en speelt de rol van de Franse prinses die Hendrik na zijn overwinning lompweg voor zich probeert te winnen met in het achterhoofd een *mariage de raison* om zijn macht te konsolideren. Seksualiteit als nog een andere categorie van macht."

Charisma

"Er zit nog een ander aspekt aan vast: de vrouw benoemt als koor de teatraliteit van het stuk en wordt daarmee van meet af aan tegenover het machtssymbool Hendrik geplaatst. Haar uiteindelijke konfrontatie — als Franse prinses — met Hendrik krijgt, door haar kritische aanwezigheid gedurende de hele voorstelling, de functie van inhoudelijk en teatraal commentaar op het spel rondom macht en oorlog." "Bij dat alles houd ik mij niet bezig met een spel van psychologie. Buiten Hendrik komen de personages nauwelijks aan zoiets als psychologie toe. En inleving? Ik heb Peter de Graef gevraagd voor de rol van Hendrik nadat ik hem zag in zijn eigen monoloog *Et voilà*. Ik was onder de indruk van zijn charisma, zijn persoonlijkheid. Dat is iets wat Hendrik ook moet hebben. Dus als Peter die rol gaat spelen neemt hij daar zijn persoonlijkheid in mee. Ik weet niet of je dat inleving moet noemen. In elk geval geef ik geen specifieke opdrachten daartoe." "Rest het taal- en vertaalprobleem. Voor *Hendrik V* zijn er momenteel in het Nederlands maar drie mogelijkheden. De oude Burgersdijk kunnen we uitsluiten. Resten Willy Courteaux en Dolf Verspoor. Die van Courteaux is wellicht niet ideaal, maar ik werk in Vlaanderen met Vlaamse acteurs en de vertaling van Verspoor is zelfs mij al te typisch *Hollands*, dus..."

Wim Van Gansbeke

Ruurd van Wijk: 'Hendrik V gaat over aspecten van macht, ook de macht van het teater.' (Foto Filip Claus)

Theater Malpertuis, *Hendrik V*. Gent, Arcatheater, 30 september (première), 1 t/m 3 en 7 t/m 10/10, 20u.; Leuven, Stadsschouwburg, 6/10, 20u.; Kortrijk, Stadsschouwburg, 12/10, 20u15; Oostende, Noordstar, 15, 17, 22, 24 en 31/10 en 5 t/m 7/11, 20u30; Brugge, De Dijk, 20/10, 20u30; Antwerpen, Monty, 9 t/m 12/11, 20u.; Neerpelt, Dommelhof, 13/11, 20u.; Dilbeel, Westrand, 19/11, 20u30; Sint-Niklaas, Stadsschouwburg, 24/11, 20u.; Heusden-Zolder, CC, 27/11, 20u.